

Commissie voor de
milieueffectrapportage

Uitbreiding pluimveebedrijf Adams te Ell, gemeente Leudal

Advies voor richtlijnen voor het milieueffectrapport

28 januari 2009 / rapportnummer 2193-23

1. HOOFDPUNTEN VOOR HET MER

Maatschap R. en T. Adams is voornemens haar pluimveebedrijf met een vergunning voor het houden van 119.800 legkippen op een voliëresysteem aan Kapittelstraat 1 en 3 te ELL uit te breiden. In de nieuwe situatie zal:

- één bestaande stal naar 97.500 legkippen wordt uitgebreid en gewijzigd,
- één nieuwe stal voor 116.000 legkippen wordt gerealiseerd,
- een mestnadroogsysteem wordt gerealiseerd.

Hiervoor wordt bij het bevoegd gezag, het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Leudal een vergunning in het kader van de Wet milieubeheer (Wm) aangevraagd. Voor de besluitvorming over de aanvraag van deze vergunning wordt de procedure van milieueffectrapportage (m.e.r.) doorlopen.

In dit richtlijnenadvies geeft de Commissie aan welke informatie het MER moet bevatten. De Commissie beschouwt de volgende punten als essentiële informatie in het milieueffectrapport. Dat wil zeggen dat het MER onvoldoende basis biedt voor het meewegen van het milieubelang in de besluitvorming, als de volgende informatie ontbreekt:

- de toekomstige emissie en depositie van verzurende en vermistende stoffen door het bedrijf in relatie tot de gevolgen daarvan op kwetsbare natuur, zoals de Natura 2000-gebieden “Grensmaas”, “Sarsven & de Banen” en “Weerter- en Buddelbergen”.
- de extra geur die in het gebied wordt geëmitteerd en de invloed van het bedrijf op de toekomstige geurhinder, zowel op de voorgrond- en achtergrondbelasting.
- de fijn stofemissie en de bijdrage ervan aan de fijn stofconcentratie in de directe omgeving van het initiatief.
- de effecten op archeologische resten, waardevolle cultuurhistorische elementen in de directe omgeving van het initiatief.

Om deze hoofdpunten goed te kunnen beoordelen is van belang dat het MER bevat:

- een zelfstandig leesbare samenvatting, die duidelijk is voor burgers en geschikt is voor bestuurlijke besluitvorming;
- voldoende onderbouwend kaartmateriaal, voorzien van een duidelijke schaal en legenda. Op het kaartmateriaal moeten in ieder geval kwetsbare natuurgebieden en geurgevoelige objecten aangegeven zijn. Geef ook helder de afstanden van de gebieden en objecten tot het bedrijf aan;
- een heldere vergelijking van de gepresenteerde alternatieven volgens dezelfde methodiek en detailniveau.

2. ACHTERGRONDEN

2.1 Probleemstelling en doel

Het voornemen staat beschreven in hoofdstuk 2 van de startnotitie. Echter de aanleiding en motivatie voor voornemen ontbreken. Onderbouw in het MER de voorgenomen uitbreiding en in het bijzonder het gewenste aantal dieren op de locatie.

De bouw van het bedrijf is niet conform de verleende revisievergunning van 17 januari 2007 gerealiseerd. Één van de twee stallen is, in plaats van de aangevraagde volièrehuisvesting, ingericht met kooihuisvesting waarin 97.500 leghennen gehouden worden. Bovendien is de bouwvergunning voor het aangevraagde mestdroogsysteem nog niet aangevraagd en verleend. Indien de bouwvergunning voor dit mestdroogsysteem op het tijdstip van de besluitvorming over de milieuvergunningaanvraag nog niet is verleend is de onderliggende milieuvergunning, waarvoor alle bouwvergunningen zijn verleend, de vigerende vergunning.

2.2 Wettelijk kader en beleidskader

In de startnotitie is geen informatie over het wettelijk kader en het beleidskader beschreven. In het MER dienen de consequenties en randvoorwaarden die voortkomen uit het wettelijk kader en het beleidskader, zoals beschreven in bijlage 3, voor het voornemen te worden uitgewerkt.

Hierbij dient in het bijzonder - gelet op het feit dat wet- en regelgeving sterk in beweging zijn - rekening te worden gehouden met:

- de Wet ammoniak en veehouderij (Wav), recente wijzigingen hierin, de algemene maatregel van bestuur met betrekking tot ammoniakemissie huisvesting veehouderij¹ ('Besluit huisvesting') en de voorziene veranderingen in de bij de Wav behorende regeling;
- de actuele ontwikkelingen rond de beoordeling van ammoniakdepositie op Natura 2000-gebieden.² De Commissie adviseert de ontwikkelingen op de voet te volgen en te zorgen dat het MER op dit punt een uitwerking kent die op het tijdstip van daadwerkelijke vergunningverlening passend is binnen beleid en regelgeving;
- de IPPC-omgevingstoets³. Ga ook in op de BREF⁴ voor intensieve veehouderijen en de overige documenten uit de Regeling aanwijzing BBT-documenten;
- de te verwachte ontwikkelingen rond fijn stof. Momenteel wordt er gewerkt aan een toetsingskader luchtkwaliteit en landbouw. Deze ontwikkeling

¹ Het besluit is op 28 december 2005 gepubliceerd in het Staatsblad 2005, nr. 675. Op 1 april 2008 is het Besluit huisvesting inclusief wijziging in werking getreden.

² De Commissie wijst op de handreiking van het Ministerie van LNV "beoordeling activiteiten die stikstofdepositie veroorzaken op Natura 2000-gebieden", waarin handvatten worden geboden voor de beoordeling of bestaand gebruik, nieuwvestiging of uitbreiding in of in de omgeving van Natura 2000-gebieden kan worden toegestaan of niet.

³ Dit volgt uit de van toepassing zijnde IPPC-richtlijn. IPPC is de afkorting van Integrated Prevention Pollution and Control. Het van toepassing zijn van deze richtlijn betekent dat emissies naar bodem, water en lucht moeten worden voorkomen en, wanneer dit niet mogelijk is, zoveel mogelijk worden beperkt.

⁴ Deze BREF (Best available technology reference document) is een hulpmiddel om de best beschikbare techniek te bepalen.

dient, wanneer er een kans bestaat dat bovenstaande aspecten een rol gaan spelen in de besluitvorming, in het MER te worden meegenomen. Toets aan de luchtkwaliteitseisen zoals opgenomen in de Wet milieubeheer.

2.3 Te nemen besluiten

Het MER wordt opgesteld ten behoeve van de besluitvorming over de aangevraagde Wm-vergunning. De Commissie adviseert in het MER op te nemen welke besluiten nog meer nodig zijn voor de realisatie van het voornemen. Denk hierbij bijvoorbeeld aan een ontheffing op grond van de Flora- en faunawet, een vergunning op grond van de Natuurbeschermingswet 1998, een projectbesluit of een bouwvergunning.

2.4 Plan-m.e.r. en besluit-m.e.r.

Het huidige bestemmingsplan staat de uitbreiding van het bedrijf niet toe, aangezien het bouwperceel te klein is.

De vaststelling van een gewijzigd bestemmingsplan dat kaderstellend is voor m.e.r.(beoordelings)plichtige activiteiten of voor activiteiten waarvoor een passende beoordeling vereist is, is op grond van het Besluit m.e.r. 1994 plan-m.e.r.-plichtig.⁵ Het verlenen van een milieuvergunning voor de uitbreiding/realisatie is besluit-m.e.r.-plichtig. De Commissie adviseert het bevoegd gezag en de initiatiefnemer in overleg te treden over de wijze waarop besluit-m.e.r. en plan-m.e.r. worden uitgevoerd. De Commissie adviseert één gecombineerd plan-/besluit-MER te maken, aangezien in dit geval dezelfde onderwerpen op hetzelfde detailniveau uitgewerkt moeten worden.

3. VOORGENOMEN ACTIVITEIT EN ALTERNATIEVEN

3.1 Inleiding

In de startnotitie wordt in hoofdstuk 2 een beschrijving gegeven van het voornemen. Voor het voorgenomen huisvestingssysteem, koloniehuisvesting, zijn op dit moment nog geen emissiefactoren voor geur, ammoniak en fijn stof vastgesteld. Indien op het moment van de aanvraag voor de milieuvergunning nog steeds geen emissiefactoren voor het geopteerde huisvestingssysteem zijn vastgesteld, dient een ander vergunbaar alternatief te worden beschreven. Het voorkeursalternatief en de andere alternatieven moeten in het MER worden beschreven voor zover deze gevolgen hebben voor het milieu.

Geef een situatieschets van het plangebied en een breder studiegebied, waarin bebouwing en ecologisch gevoelige gebieden opgenomen zijn.

⁵ Zoals dat geldt sinds 28 september 2006 en nadien enkele malen gewijzigd is.

3.2 Voornemen

Ga bij de beschrijving van het voornemen systematisch in op:

- het aantal te realiseren dierplaatsen in relatie tot het aantal te houden dieren;
- de uitvoering van de inrichting (per legkippenhuisvestingssysteem) inclusief beschikbare oppervlaktes en leefoppervlaktenormen, rekening houdend met de vigerende welzijnswetgeving;
- de plaatsing en hoogte van de emissiepunten en, ingeval van de toepassing van luchtwassers, ook de dimensionering van het luchtwassersysteem, in relatie tot de voorgenomen omvang van het bedrijf/activiteit. Geef de milieuvor- en -nadelen van het toe te passen systeem;
- de stallen, inrichting en installaties door middel van een duidelijke tekening, voorzien van relevante maatvoeringen, details en legenda. Geef in de plattegronden van de stallen en het mestdroogstelsel de geïmplementeerde codes uit de Rav, alsmede het BWL-⁶ of Groen Label-nummer. Geef daarbij aan uit welke regeling (publicatiedatum in de Staatscourant) het Rav-nummer komt;
- de uittreedsnelheden van de ventilatielucht waarmee gerekend wordt voor de emissiepunten van de stallen. Geef aan hoe deze snelheden worden gerealiseerd. Bepaal bovendien bij hoge luchtsnelheden van de uittredende ventilatielucht het daarmee samenhangende energieverbruik.

Geef een overzicht van de beoogde fasering en planning.

3.3 Referentiesituatie

Geef een beschrijving van de referentiesituatie. Neem daarbij de brief van de minister van LNV van 18 april 2008 aan de Tweede Kamer omtrent het verbod op verrijkte kooien mee.

Het huidig gebruik op de projectlocatie bestaat uit 97.500 legkippen met het huisvestingssysteem volgens de Rav codering E 2.5.5 en 59.900 legkippen volgens de codering E 2.11.2 en overschrijdt de in de vergunning genoemde hoeveelheid dieren. Daarnaast is de wijze waarop de dieren worden gehuisvest anders dan vergund.

Wanneer er in de feitelijke situatie meer dieren gehouden worden, of deze in huisvestingssystemen gehuisvest zijn die meer emitteren dan is vergund, dan dient de vergunde situatie als primaire referentiesituatie. Daarnaast mag een tweede referentiesituatie worden uitgewerkt voor de feitelijk gehouden dieraantallen. Bovendien dient een derde referentiesituatie te worden uitgewerkt indien de bouwvergunning voor het mestdroogstelsel en de graansilo's niet ten tijde van de milieuvergunningaanvraag is verleend. In deze situatie is de onderliggende milieuvergunning, waarvoor alle bouwvergunningen zijn verleend, de referentiesituatie.

⁶ Meer informatie over de BWL-nummers staat in de toelichting van RAV van 25 september 2006, nr. BWL/2006310778 (stert. 24 oktober 2006).

3.4 Alternatieven

Per alternatief dient aangegeven te worden welke overwegingen aan de keuzen grondslag liggen, zoals milieuoverwegingen, overwegingen omtrent bedrijfsvoering en technische realiseerbaarheid.

Geef aan of de alternatieven kunnen voldoen aan de eisen van vigerende wetten en regelgeving, zoals de IPPC-richtlijn. De belangrijkste eis uit de IPPC-richtlijn en de Wet milieubeheer is dat de best beschikbare technieken (BBT)⁷ worden toegepast. Houdt bij het bepalen van de BBT rekening met de informatiedocumenten over BBT, zoals opgenomen in de bijlage van de Regeling aanwijzing BBT-documenten (BREF).

Hoewel geen verplicht onderdeel voor het MER, adviseert de Commissie inzicht te geven in de investerings- en exploitatiekosten van de verschillende alternatieven. Dit geeft meer inzicht in de haalbaarheid van de alternatieven.

Vorm

Geadviseerd wordt om in één visueel toegankelijk overzicht de beoordeling van de alternatieven op de meest onderscheidende effecten te verwerken. Dit betekent dat het MER helder en gestructureerd moet zijn zodat de milieu-informatie goed is terug te vinden. Daarmee wordt de onderlinge vergelijking vergemakkelijkt.

3.5 Meest milieuvriendelijk alternatief (mma)

Werk in het MER het meest milieuvriendelijke alternatief (mma) uit. Het mma moet:

- uitgaan van de technisch gezien maximaal haalbare mogelijkheden en technieken ter bescherming en/of verbetering van het milieu;
- realistisch zijn en binnen de competentie van de initiatiefnemer liggen.

Bij de ontwikkeling van het mma adviseert de Commissie om primair aandacht te besteden aan maximale reductie van de uitstoot van ammoniak, geur en fijn stof, door de volgende maatregelen af te wegen:

- toepassing van een luchtwasser;
- een emissiearm huisvestingssysteem, in combinatie met een luchtwasser;
- directe afvoer van de mest;
- warmtewisselaar (inzet minimale ventilatiebehoefte).

Betrek in de uitwerking van het mma ook het aspect dierenwelzijn.

Omschrijf en onderbouw duidelijk zowel het mma, als de afwegingen die hebben geleid tot het mma. De keuze van het mma dient plaats te vinden aan de hand van de meest maatgevende milieuaspecten.

⁷ Op basis van de Engelse term wordt ook wel gesproken van het BAT-vereiste ('best available techniques'). Dit begrip is opgenomen in Wm artikel 8.11 lid 3. Bij de bepaling van BBT voor inrichtingen, bij het verlenen van vergunningen, dient het bevoegd gezag gebruik te maken van het afwegingskader uit het Inrichtingen en vergunningenbesluit (Ivb), artikel 5a.1 (Stb. 2005, 527).

4. MILIEUASPECTEN

4.1 Algemene opmerkingen

Doel van de vergelijking van alternatieven op milieuaspecten is inzicht te geven in de essentiële punten waarop, dan wel de mate waarin, de positieve en negatieve effecten van de diverse alternatieven verschillen. Bij de vergelijking moeten de grens- en streefwaarden van het milieubeleid worden betrokken. Uit deze vergelijking kunnen eventueel nog extra te nemen maatregelen worden afgeleid.

Bij de beschrijving van milieugevolgen dienen de volgende algemene richtlijnen in acht te worden genomen:

- bepaal de ernst van de gevolgen voor het milieu in termen van aard, omvang, reikwijdte, mitigerende en compenserende maatregelen⁸;
- per milieugevolg moet worden beschreven of deze onomkeerbaar is;
- expliciet moet aandacht worden besteed aan cumulatie van effecten op met name kwetsbare natuur⁹;
- gevolgen kunnen zowel negatief als positief van aard zijn.

Geef van de verschillende alternatieven kwantitatief het effect aan op ammoniak, geur, fijn stof, geluid en cultuurhistorie.

4.2 Natuur en stikstof

Algemeen

Het MER moet duidelijk maken welke gevolgen de voorgenomen activiteit kan hebben op de natuur. Op basis van de natuurwet- en regelgeving moeten natuurgevolgen gedetailleerd onderzocht worden. In het MER dient, los van de wet- en regelgeving, op hoofdlijnen een algemeen beeld van de huidige situatie, de autonome ontwikkeling en de effecten op de natuur in het studiegebied te worden geschetst.

Geef aan welke kenmerkende habitats en soorten aanwezig zijn in het studiegebied en wat de autonome ontwikkeling van de natuur in het gebied is. Ga daarna in op de ingreep-effect relatie tussen de voorgenomen activiteit en de in het plangebied aanwezige natuurwaarden. Geef daarvoor aan voor welke van deze dieren en planten aanzienlijke gevolgen te verwachten zijn, wat de aard van de gevolgen¹⁰ is en wat deze gevolgen voor de populaties betekenen. Beschrijf mitigerende maatregelen die de gevolgen kunnen beperken of voorkomen.

Gebiedsbescherming

Mogelijk belangrijk nadelige effecten op natuur worden in het geval van de intensieve veehouderij vooral veroorzaakt door de verzurende en vermestende

⁸ Bij mitigeren kan gedacht worden aan het verminderen van landschappelijke effecten door het landschappelijk inpassen van een bedrijf, of het verminderen van geluidsemisatie door in pandig laden en lossen. Een voorbeeld van compensatie is het aanvullen van verloren natuur met nieuw aan te leggen natuur.

⁹ Het gaat hierbij met name om de achtergronddepositie van verzurende en vermestende stoffen.

¹⁰ Geef aan of het gaat om vernietiging van leefgebied door bijvoorbeeld ruimtebeslag, verstoring door bijvoorbeeld licht en geluid, verdroging of vernatting door verandering van de waterhuishouding, versnippering door doorsnijdingen of barrièrewerking en vermesting en verzuring door bijvoorbeeld deposities van stikstof.

depositie. Met name de Natuurbeschermingswet, die de bescherming van Natura 2000-gebieden regelt, vormt een hard kader op dit gebied.

Verzuring en vermesting

In het MER moet duidelijk aangegeven worden waar voor verzuring gevoelige gebieden liggen en wat de afstand tot het bedrijf/activiteit is. Geef aan of sprake kan zijn van nadelige gevolgen van het voornemen op voor verzuring gevoelige gebieden. Geef aan of er sprake kan zijn van significante gevolgen voor Natura 2000-gebied(en) “Grensmaas”, “Sarsven & de Banen” en “Weerter- en Buddelbergen”. Beschrijf daartoe in het MER:

- De instandhoudingdoelstellingen, de staat van instandhouding en de kritische depositiewaarden voor de habitats in de Natura 2000-gebieden. Geef ook de beoogde natuurdoelen en kritische depositiewaarden van de voor vermesting- en verzuringsgevoelige natuurgebieden in de Ecologische Hoofdstructuur.¹¹
- De achtergrondconcentraties van de belangrijkste verzurende en vermestende stoffen (NH₃, NO_x, SO₂) in de natuurgebieden. Gebruik voor de bepaling van de achtergronddepositie de meest recente gegevens. Deze gegevens zijn op te vragen bij het RIVM en – indien beschikbaar – bij de provincie Limburg.
- De huidige emissies en/of toekomstige emissies van bovengenoemde stoffen door het bedrijf/activiteit bij de verschillende alternatieven.
- Geef daarbij aan welke emissie¹²- en depositiebeperkende maatregelen kunnen worden genomen.
- De door het bedrijf/activiteit veroorzaakte (toename van de) depositie op de natuurgebieden bij uitvoering van de alternatieven. Geef daarbij aan welk rekenmodel is gebruikt en wat de (on)nauwkeurigheid is van de berekeningen.
- Beschrijf de gevolgen van de vermestende en verzurende deposities op de natuur. Geef daarbij aan of er een (verdere) overschrijding is van de kritische depositiewaarden. Geef aan of, in cumulatie met andere activiteiten, aantasting van natuurlijke kenmerken van het Natura 2000-gebied kan optreden.

Beschrijf naast de deposities van verzurende en vermestende stoffen andere mogelijke invloeden van het voornemen op beschermde natuurgebieden, zoals Natura 2000-gebieden¹³ en de ecologische hoofdstructuur (EHS).¹⁴ Maak onderscheid tussen de verschillende gebieden en geef hiervan de status aan. Uit de wetgeving volgt dat een project alleen doorgang kan vinden, als de zeker-

¹¹ De kritische depositiewaarden voor de EHS zijn opgenomen in D. Bal, H.M. Beije, H.F. van Dobben en A. van Hinsberg (2007): Overzicht van kritische stikstofdeposities voor natuurdoeltypen. Directie Kennis, Ministerie van LNV. De kritische depositiewaarden voor Natura 2000 habitattypen zijn opgenomen in H.F. van Dobben en A. van Hinsberg, (2008). Overzicht van kritische depositiewaarden voor stikstof, toegepast op habitattypen en Natura 2000-gebieden. Alterra-rapport 1654.

¹² Zoals emissiearme huisvesting, toepassing van luchtwassers, emissiearme mestopslag.

¹³ Op 24 november 2008 heeft het ministerie van LNV de Handreiking ‘beoordeling activiteiten die stikstofdepositie veroorzaken op Natura 2000-gebieden’ gepubliceerd. Hierin staan handvatten voor de beoordeling van vergunningaanvragen en de beoordeling van bestaand gebruik en voorgenomen activiteiten in het kader van het opstellen van Beheerplannen. Geef in het MER aan of en zo ja, hoe deze handreiking gebruikt is voor de beoordeling van de gevolgen.

¹⁴ Let op: naast Natura 2000 en de EHS gebieden zijn er andere beschermde gebieden, zoals beschermde natuurmonumenten (art. 10 Natuurbeschermingswet 1998), beschermde leefomgevingen (art. 19 Flora- en faunawet) en gebieden die vanwege internationale verdragen daartoe zijn aangewezen (art. 27 Natuurbeschermingswet 1998). Elk gebied kent zijn eigen beschermingsregime.

heid wordt verkregen dat de natuurlijke kenmerken niet worden aangetast, of de zogenaamde ADC-toets¹⁵ met succes wordt doorlopen.¹⁶

Soortenbescherming¹⁷

Beschrijf welke door de Flora- en faunawet beschermde soorten te verwachten zijn in het plangebied en geef aan tot welke categorie deze soorten behoren.¹⁸ Ga in op de mogelijke gevolgen van het voornemen op de standplaats (planten) of het leefgebied (dieren) van deze soorten en bepaal in hoeverre verbodsbepalingen¹⁹ mogelijk overtreden worden. Beschrijf mitigerende maatregelen die de aantasting kunnen beperken of voorkomen.

4.3 Geurhinder

Beschrijf in het MER:

- de geurbelasting van de gevoelige objecten in odour units. Doe dit volgens de in de Wet geurhinder en veehouderij (Wgv) aangegeven rekenmethode. Getoetst dient te worden op basis van artikel 3 Wgv. Indien de betreffende gemeente bij gemeentelijk verordening volgens artikel 6 Wgv andere waarden heeft vastgesteld, dan dienen deze waarden als toetsingskader;
- de momenten van maximale geurhinder die per etmaal kunnen optreden. Maak een inschatting van de maximale geurniveaus die zich kunnen voordoen;

Gezien de omvang van het initiatief en de omliggende woningen dient een omgevingstoets te worden uitgevoerd. Betrek bij de vaststelling van de achtergrondbelasting van geurhinder²⁰ de reeds aanwezige, andere veehouderijbedrijven in de omgeving van het initiatief en die nieuwe veehouderij-initiatieven waarvan de omvang en de locatie (bij benadering) bekend is. De Commissie adviseert om bij de uitwerking van de cumulatieve geurhinder gebruik te maken van bijlagen 6 en 7 van de “Handreiking bij Wet geurhinder en veehouderij”.²¹

¹⁵ Dit houdt op grond van art. 19g en 19h van de Natuurbeschermingswet 1998 respectievelijk in:
- A: zijn er Alternatieve oplossingen voor een project of handeling? inclusief locatiealternatieven.
- D: zijn er Dwingende redenen van groot openbaar belang waarom het project toch gerealiseerd moet worden?
- C: welke Compenserende maatregelen worden getroffen om te waarborgen dat de gehele samenhang van Natura 2000 bewaard blijft?

¹⁶ Art. 6, lid 3 en 4 Habitatrictlijn, geïmplementeerd in art. 19g en 19h Natuurbeschermingswet 1998.

¹⁷ Op de website www.minlnv.nl/natuurwetgeving is uitgebreide informatie te vinden over de soortenbescherming, waaronder de systematiek van de Flora en faunawet en de vereisten voor het verkrijgen van ontheffingen voor verboden handelingen.

¹⁸ Er wordt onderscheid gemaakt tussen de categorieën: tabel 1 (algemeen), 2 (overig) en 3 (Bijlage IV HR/ bijlage 1 AMvB) soorten en vogels.

¹⁹ De verbodsbepalingen zijn opgenomen in art. 8 (planten) en 9 - 12 (dieren) van de Flora- en faunawet.

²⁰ De rekenmethodiek, V-stacks gebied, werkt met een bereik van 2 km. rondom het initiatief. Houdt deze afstand aan voor het in kaart brengen van de achtergrondbelasting van geur (cumulatieve geurhinder).

²¹ InfoMil, aanvulling van 1 mei 2007, op de Handreiking bij Wet geurhinder en veehouderij van de versie 1.0, 6 maart 2007.

4.4 Luchtkwaliteit

4.4.1 Fijn stof²²

Beschrijf de consequenties van het voornemen voor luchtkwaliteit, en de gevolgen hiervan voor de volksgezondheid.

Beschrijf in het MER op kwantitatieve wijze:

- de achtergrondconcentratie in de directe omgeving van het bedrijf²³;
- de bijdrage van de stofemissies door het initiatief inclusief verkeersbewegingen aan de fijn stof (PM₁₀ en PM_{2,5}) concentraties in de lucht in de omgeving van het bedrijf²⁴, inclusief benodigde mitigerende maatregelen. Beoordeel dit op een punt representatief voor een gebied van minimaal 250x250 meter gelegen vanaf de erfrens.²⁵ Op welke afstand van de erfrens dit punt gelegen is, dient afhankelijk van de concrete omstandigheden bepaald te worden²⁶;
- de toetsing van de fijn stofconcentraties aan de Wet milieubeheer (PM₁₀) (luchtkwaliteitseisen)²⁷ en aan de luchtkwaliteitseisen zoals opgenomen in de EU-richtlijn voor PM_{2,5}.

Aannemelijk moet worden gemaakt dat het project realiseerbaar is binnen de luchtkwaliteitseisen van de Wet milieubeheer. Indien er twijfel mogelijk is over de vraag of de grenswaarden worden overschreden, is een modelberekening nodig voor deze toetsing. Beschrijf voor de modellering voor zowel het voornemen als de alternatieven:

- de ligging en grootte (in ha) van eventuele overschrijdingsgebieden. Het studiegebied voor het luchtkwaliteitsonderzoek moet zodanig groot zijn, dat alle significante effecten²⁸ van het voornemen (en de relevante maatregelen) worden weergegeven;
- de hoogste concentraties binnen de overschrijdingsgebieden;
- de mate waarin het initiatief bijdraagt aan de verbetering c.q. verslechtering van de concentraties fijn stof²⁹;

²² Vanwege de heersende problematiek t.a.v. fijn stof en het feit dat intensieve veehouderijen een belangrijke bron van fijn stof zijn, wordt fijn stof (PM₁₀) met name genoemd. Dat laat onverlet dat ook voor de andere stoffen uit de Wet milieubeheer moet worden aangetoond dat voldaan wordt aan de geldende normen.

²³ De Commissie adviseert om hierbij gebruik te maken van de berekende achtergrond concentratiekaarten van het Milieu- en Natuurplanbureau (MNP).

²⁴ De gevolgen voor de PM_{2,5}-concentraties zijn momenteel het beste te bepalen op basis van de beschikbare PM₁₀- en NH₃-emissiegegevens. PM₁₀ en NH₃ emissies zijn daarbij af te leiden uit het aantal dieren en emissiefactoren, welke laatste afhankelijk zijn van o.a. het stalsysteem:

- Bij intensieve veehouderij kan de emissie van primair PM_{2,5} grofweg gelijk gesteld worden aan 20% van de PM₁₀ emissies. Daarvan kan vervolgens via een verspreidingsmodel de depositie berekend worden;
- Daarnaast moet de secundaire PM_{2,5} bepaald worden. Deze ontstaat doordat geëmitteerd NH₃ in de atmosfeer wordt omgezet in NH₄-deeltjes (NH₄NO₃ en (NH₄)₂SO₄). De omzetting van NH₃ naar NH₄-deeltjes bedraagt circa 5% per uur. De binnen een bepaald tijdsbestek omgevormde NH₄ op een bepaalde locatie is daarbij afhankelijk van de windsnelheid. De gemiddelde windsnelheid in Nederland bedraagt 3,6 m/s. De fractie van de NH₃-emissie die op verschillende afstanden van de bron droog of nat deponert als NH₃ dan wel NH₄ is weergegeven in Van Jaarsveld, J.A. (1995), Modelling the atmospheric behaviour of pollutants. UvU Proefschrift; RIVM rapport nr. 722501005, 1995.

²⁵ Er moet alleen in het aanliggende vak van 250x250 meter getoetst worden zover binnen dat vak sprake is van 'blootstelling' door de aanwezigheid van woonbebouwing, een bedrijfswoning van derden of bijv. een school.

²⁶ In de toelichting op de wijziging van de Ministeriële Regeling is aangegeven dat nog nagegaan wordt of voor veehouderijen specifieke criteria voor het bepalen van het representatieve punt kunnen worden gegeven, in de vorm van vuistregels. Aangegeven wordt dat dergelijke vuistregels begin 2009 verwacht kunnen worden. Indien deze tijdens het schrijven van het MER beschikbaar zijn, kan hiervan gebruik gemaakt worden.

²⁷ Sinds 15 november 2007 vervangt de gewijzigde Wet milieubeheer (luchtkwaliteitseisen) het Besluit luchtkwaliteit 2005. De luchtkwaliteitseisen zijn opgenomen in de Wet milieubeheer.

²⁸ Uit jurisprudentie blijkt dat een toename van meer dan 0,1 microgram/m³ kan worden aangemerkt als significant.

²⁹ Daarbij gebruikmakend van de vereisten uit de Regeling projectsaldering luchtkwaliteit 2007.

- de hoeveelheid woningen en andere gevoelige bestemmingen gelegen binnen de overschrijdingsgebieden³⁰;
- de mate van overschrijding van grenswaarden ter hoogte van woningen en andere gevoelige bestemmingen.

Alle berekeningen moeten worden uitgevoerd conform de Ministeriële regeling Beoordeling luchtkwaliteit 2007 van het Ministerie voor Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer.

4.4.2 Landschap en Cultuurhistorie

In de directe omgeving kunnen archeologische resten, waardevolle cultuurhistorische elementen en karakteristieke landschappen voorkomen, zoals bijvoorbeeld oude boerderijen en karakteristieke houtwallen.³¹ Neem in het MER een beschrijving op van de archeologische verwachtingswaarden, cultuurhistorische waarden en landschapselementen, als basis voor de effectbeschrijving van alternatieven en varianten. Indien er mogelijk archeologische waarden aanwezig zijn, dient dit door middel van een karterend booronderzoek verder in beeld te worden gebracht. Beschrijf indien aanwezig hoe effecten op archeologische resten, waardevolle cultuurhistorische elementen en karakteristieke landschappen voorkomen of beperkt zullen worden.

Geef in het MER aan hoe de nieuwe inrichting optimaal landschappelijk kan worden ingepast. Beschrijf in het MER hoe het initiatief in het kader van BOM+ landschappelijk kan worden ingepast en op welke manier hier voor de verschillende varianten aan voldaan kan worden. Geadviseerd wordt in het MER een visualisatie van het toekomstige bedrijf op te nemen.

4.5 Overige aspecten

4.5.1 Geluid

Breng in het MER de geluidsbelasting door het voornemen in beeld, toets aan geldende wet- en regelgeving en geef aan in welke mate dit gevolgen voor de omgeving heeft. Ga daarbij minimaal in op:

- de geluidsemissies en immissies voor de dag-, avond-, en nachtperiode, voor de representatieve bedrijfssituatie, inclusief regelmatig terugkerende geluidspieken, zoals het laden of lossen van pluimvee en het laden van eieren;
- de incidentele bedrijfssituaties, zoals bijvoorbeeld het aan- en afvoeren van de legkippen. Geef aan hoe vaak deze zich voor kunnen doen;
- de geluidsbelasting vanwege het (extra) vrachtverkeer dat gerelateerd is aan de inrichting. Geef daartoe een kwalitatieve beschrijving van de geluidsbelasting in de dag-, avond-, en nachtperiode, op het wegennet in de directe omgeving van de inrichting en de bijdrage van de inrichting hier-

³⁰ Deze informatie is niet relevant voor de toetsing aan de grenswaarden en plandrempels uit de Wm. Deze gelden immers voor de buitenlucht in zijn algemeenheid (m.u.v. arbeidsplaatsen, waarop de Arbeidsomstandighedenwet van toepassing is). Voor het verkrijgen van inzicht in de mogelijke gezondheidseffecten acht de Commissie het echter van belang ook inzicht te geven in de mate van blootstelling van de bevolking. Gevoelige bestemmingen zijn woningen, scholen, ziekenhuizen, scholen, speeltuinen en sportvelden.

³¹ Zienswijze nummer 1, Rijksdienst voor archeologie, cultuurlandschap en monumenten, geeft aan dat planlocatie is gesitueerd in een zone waar een hoge kans bestaat op het aantreffen van archeologische waarden. Volgens het Archeologische Monumentenkaart (AMK) zijn op circa 150 meter afstand van de planlocatie enkele urnen uit de ijzertijd gevonden.

aan. Ga ook in op afwijkende situaties, door bijvoorbeeld seizoensdrukte en piekmomenten. Voer deze beschrijving kwantitatief uit, wanneer een knelpunt kan ontstaan voor omliggende woningen.³²

4.5.2 Klimaat en Energie

Geef aan in hoeverre de uitstoot van broeikasgassen kan worden geminimaliseerd. Betrek hierbij naast onderstaande aspecten rond energieverbruik in ieder geval CO₂-zuinig bouwen, aanpassingen in voer ten behoeve van een reductie in methaanemissie en de wijze en duur van de mestopslag³³.

Geef in het MER de energiehuishouding voor het voorkeursalternatief en het mma in hoofdlijnen weer, bijvoorbeeld in de vorm van stroom- en gasverbruik per dier. Beschrijf de ambitie op het gebied van energiebesparing en beschrijf indien aan de orde de te nemen energiebesparende maatregelen zoals onder anderen warmteterugwinning. Geef daarbij aan welke energiebesparing wordt verwacht.

4.5.3 Veiligheid

In geval van toepassing van chemische wassers geeft dan in het MER een beschrijving van de veiligheid in op de opslag en verwerking van zuur, waarbij de speciale opslagvoorzieningen van het zuur en de opslag en verwerking van het spuiwater (de wijze van verwerking/afvoer en de hoeveelheid water) ten behoeve van de chemische wassers worden besproken.

Geef zo goed mogelijk de kans weer op, en de aard van, calamiteiten en storingen die tot milieu- of dierenwelzijnsproblemen kunnen leiden. Beschrijf ook de te nemen maatregelen om de gevolgen zoveel mogelijk te beperken.

4.5.4 Veewetziekten

Geef aan welke situatie er ontstaat wanneer, bijvoorbeeld ten gevolge van veewetziekten, een vervoers- of exportverbod wordt ingesteld en welke maatregelen worden genomen om binnen het bedrijf dieropvang te realiseren. Geef hierbij aan welke milieueffecten dergelijke maatregelen met zich meebrengen, ook in relatie tot de eventuele noodzaak om mest langer op te slaan.

4.5.5 Water

Breng de effecten van het voornemen op het watersysteem via bijvoorbeeld een watertoets in beeld. Besteed daarbij aandacht aan:

- de waterbalans van de bedrijfsmatige processen (bedrijfswatersysteem);
- de waterhuishouding van het hele plangebied (hemelwatersysteem);
- de maatregelen om te waarborgen dat de waterstromen die in het milieu/water terecht komen schoon blijven;
- de locaties en het ruimtebeslag van de infiltratievoorzieningen en de buffers³⁴;

³² Dit is aan de orde wanneer woningen zich vlakbij de in- of uitrit van het bedrijf bevinden. Hier zal de geluidsbelasting zwaarder zijn door optrekkend of afremmend verkeer. Gebruik bij de beoordeling of een knelpunt aan de orde is de circulaire van 29 februari 1995 "Geluidhinder veroorzaakt door het wegverkeer van en naar de inrichting".

³³ mestopslag kan veel uitstoot van CO₂ en CH₄ veroorzaken.

³⁴ Deze dienen om vertraagde lozing van hemelwater dat niet kan worden geïnfiltreerd in de bodem te bewerkstelligen.

- de onttrekking van grondwater tijdens de bouw van de stallen. Breng de mogelijke consequenties met betrekking tot de waterhuishouding in beeld.

Geef in dit verband ook aan hoe en hoeveel water via een eigen bron wordt gewonnen en wat dit betekent voor de grondwaterstand. Geef aan hoe reinigings-, spoel- en regenwater worden opgeslagen en afgevoerd.

5. **VORM EN PRESENTATIE**

Geadviseerd wordt om in één visueel toegankelijk overzicht de beoordeling van de alternatieven op de meest onderscheidende effecten te verwerken. Dit betekent dat het MER helder en gestructureerd moet zijn zodat de milieu-informatie goed is terug te vinden. Daarmee wordt de onderlinge vergelijking vergemakkelijkt. Doel van de vergelijking is inzicht te geven in de mate waarin, dan wel de essentiële punten waarop, de positieve en negatieve effecten van de voorgenomen activiteit en de alternatieven verschillen. Vergelijking moet op dezelfde wijze en met het zelfde detailniveau plaatsvinden. Bij de vergelijking moeten de grens- en streefwaarden van het milieubeleid worden betrokken.

Verder wordt aanbevolen om:

- het MER zo beknopt mogelijk te houden, onder andere door achtergrondgegevens (die conclusies, voorspellingen en keuzen onderbouwen) niet in de hoofdtekst zelf te vermelden, maar in een bijlage op te nemen;
- een verklarende woordenlijst, een lijst van gebruikte afkortingen en een literatuurlijst bij het MER op te nemen;
- recent kaartmateriaal te gebruiken, topografische namen goed leesbaar weer te geven en een duidelijke legenda toe te voegen. Op de kaarten moet de ligging en afstand tot kwetsbare natuurgebieden en objecten voor het verblijf van mensen (gevoelig voor geur, geluid etc.) goed worden aangegeven.

6. **OVERIGE PUNTEN**

Evaluatieprogramma

Het bevoegd gezag moet bij het besluit over de milieuvergunning aangeven op welke wijze en op welke termijn een evaluatieonderzoek verricht zal worden. Dit dient om de voorspelde effecten met de daadwerkelijk optredende effecten te kunnen vergelijken en zo nodig aanvullende mitigerende maatregelen te treffen. Het verdient aanbeveling, dat in het MER reeds een aanzet tot een programma voor dit onderzoek gegeven wordt. Er bestaat een sterke koppeling tussen onzekerheden in de gebruikte voorspellingsmethoden, de geconstateerde leemten in kennis en het te verrichten evaluatieonderzoek.

Voor de onderdelen 'leemten in milieu-informatie' en 'samenvatting van het MER' heeft de Commissie geen aanbevelingen naast de wettelijke voorschriften.

BIJLAGE 1: Projectgegevens

Initiatiefnemer: R. en T. Adams

Bevoegd gezag: het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Leudal

Besluit: op grond van de Wet milieubeheer

Categorie Gewijzigd Besluit m.e.r. 1994: C14.0

Activiteit: uitbreiding pluimveehouderij

De Commissie heeft kennis genomen van de zienswijzen en adviezen, die zij van het bevoegd gezag heeft ontvangen. Dit advies verwijst naar een reactie als die nieuwe inzichten naar voren brengt over specifieke lokale milieumomstandigheden of te onderzoeken alternatieven. Een overzicht van de zienswijzen en adviezen is opgenomen in bijlage 2.

Procedurele gegevens:

aankondiging start procedure in De Streekbode van 27 november 2008

advies aanvraag: 25 november 2008

ter inzage legging: 27 november tot en met 7 januari 2009

richtlijnenadvies: 28 januari 2009

Werkwijze Commissie bij richtlijnenadvies:

In dit advies geeft de Commissie aan welke onderwerpen naar haar mening behandeld dienen te worden in het MER en met welke diepgang. De Commissie neemt hierbij de startnotitie als uitgangspunt

Samenstelling van de werkgroep:

Per project stelt de Commissie een werkgroep samen. De werkgroepsamenstelling bij het onderhavige project is als volgt:

ing. H.J.M. Hendriks (secretaris)

ir. N.G. Ketting (voorzitter)

ing. M. Pijnenburg

ing. I. Spapens-Reijnders

BIJLAGE 2: Lijst van zienswijzen en adviezen

1. Rijksdienst voor archeologie, cultuurlandschap en monumenten, Amersfoort

Bijlage 3: Wettelijk kader en beleidskader

- het Inrichtingen- en vergunningenbesluit milieubeheer (Ivb);
- de Kaderrichtlijn Water in verband met bescherming van aquatische ecosystemen, duurzaam watergebruik en verbeteren waterkwaliteit;
- de Meststoffenwet in verband met het Uitvoeringsbesluit betreffende de opslagcapaciteit voor mest;
- de Nitraatrichtlijn;
- de Nota ruimte;
- de Nederlandse emissie richtlijn;
- het Lozingenbesluit bodembescherming;
- het Activiteitenbesluit;
- het verdrag van Malta;
- de Vogel- en Habitatrichtlijn;
- de Handreiking 'Beoordeling activiteiten die stikstofdepositie veroorzaken op Natura 2000-gebieden';
- de Wet Milieubeheer (Wm);
- de Wet ammoniak en veehouderij (Wav) en het bijbehorende 'Besluit huisvesting' en de 'Regeling ammoniak en veehouderij' (Rav);
- de IPPC-richtlijn, BREF's en IPPC-beleidslijn;
- de Natuurbeschermingswet 1998;
- de Flora- en Faunawet ;
- de Wet geurhinder en veehouderij en de bijbehorende 'Regeling stankhinder en veehouderij' (Rsv) alsmede indien van toepassing de gemeentelijk geurverordening;
- de (gewijzigde) Regeling beoordeling luchtkwaliteit 2007 (RBL);
- de Wet geluidhinder (Wgh) en de bijbehorende geluidsvoorschriften;
- de Watertoets van het Waterschap Peel en Maasvallei;
- de Nederlandse richtlijn bodembescherming;
- de Provinciale streek- en milieuplannen en verordeningen;
- de BOM+ regeling;
- het gemeentelijke beleid voor het gebied, zoals het bestemmingsplan en het landschapontwikkelingsplan;
- het gemeentelijk beleidsrichtlijn 'Intensieve veehouderij' van 10 november 2008;
- de Cultuurhistorische waardenkaart;
- de Gezondheid- en welzijnswet voor dieren (GWWD) alsmede het Legkippenbesluit en de brief van de minister van LNV van 18 april 2008 aan de Tweede Kamer omtrent het verbod op verrijkte kooien;
- de Nederlandse Richtlijn Bodem;
- de luchtkwaliteitseisen zoals opgenomen in de Wet milieubeheer.

Advies voor richtlijnen voor het milieueffectrapport Uitbreiding pluimveebedrijf Adams te ELL, gemeente Leudal

Maatschap R. en T. Adams is voornemens haar pluimveebedrijf met een vergunning voor het houden van 119.800 legkippen op een voliëresysteem aan Kapittelstraat 1 en 3 te ELL uit te breiden. Hiervoor wordt bij het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Leudal een vergunning in het kader van de Wet milieubeheer aangevraagd. Voor de besluitvorming over de aanvraag van deze vergunning wordt de procedure van milieueffectrapportage doorlopen.

ISBN: 978-90-421-2603-9

Commissie voor de
milieueffectrapportage

Arthur van Schendelstraat 800 Utrecht

T 030 - 234 76 66

F 030 - 233 12 95

E mer@eia.nl

w www.commissiemer.nl

